DOI: 10.17117/na.2015.08.1340

Поступила (Received): 24.08.2015

<http://ucom.ru/doc/na.2015.08.1340.pdf>

Насимов М.О., Калдыбай К.К., Паридинова Б.Ж. Концепция безопасности в немецкой классической философии

Nasimov M.O., Kaldybay K.K., Paridinova B.Zh.
The concept of security in the German classical philosophy

Задача статьи – раскрытие концепций безопасности, основанных на социально-политических взглядах немецкой классической философии, сформированных в истории философии

Ключевые слова: безопасность, природа, человек, общество

Disclosure of philosophical concepts of security, based on socio-political views German classical philosophy and history of philosophy

Key words: security, nature, person, society

Насимов Мурат Орленбаевич

Кандидат политических наук, проректор
Университет Болашак
Казахстан, г. Кызылорда, пр. Абая, 31

Nasimov Murat Orlenbaevich

Candidate of Political Sciences, Vice Rector
University Bolashak
Kazakhstan, Kyzylorda, Abay ave., 31

Калдыбай Кайнар Калдыбайулы

Доктор философии, старший преподаватель
Университет Болашак
Казахстан, г. Кызылорда, пр. Абая, 31

Kaldybay Kainar Kaldybayulu

Doctor of Philosophy, Senior teacher
University Bolashak
Kazakhstan, Kyzylorda, Abay ave., 31

Паридинова Ботагоз Жаппаровна

Магистр, старший преподаватель
Университет Болашак
Казахстан, г. Кызылорда, пр. Абая, 31

Paridinova Botagoz Zhapparovna

Master, Senior teacher
University Bolashak
Kazakhstan, Kyzylorda, Abay ave., 31

«Қауіпсіздік» түсінігінің көп қырлылығы оның күрделі әлеуметтік құбылыс екендігін сипаттайды және «Табиғат-Адам-Қоғам» жүйесінде өзара қимылдардың барлық түрлері мен бағыттарымен тығыз байланысты. Десек те, шет елдік және отандық әдебиеттерде берілген түсініктің жан-жақтылығы байқалады [1, с. 8].

Классикалық неміс философиясы әлемдік философиядағы ерекше құбылыс. Оның 100 жыл ішіндегі жеткен жетістіктерін ерекшеліктері ретінде көрсете аламыз. Классикалық неміс философиясындағы дамыған адамдар құндылығының дамуына байланысты индивидтің мәдени-тарихи дене ретіндегі қызметі танылды.

Иммануил Кант өзінің «Мәңгілік бейбітшілікке» (1795 ж.) трактатында табиғатқа тән маңызды жағдай – ішкі заңдардан тәуелсіздік, яғни азаматтық-құқықтық реттеудің элементі ретінде заңның жоқтығы. «Адам немесе халық

таза табиғи жағдайда менен осы қауіпсіздікті тартып алады және менің ахуалыма зиянын тигізеді», – деген пікір білдіреді. Кант табиғи ахуалға қарама-қарсылық ретінде азаматтық-құқықтық жағдайды қояды. Қауіпсіздіктің бұл жағдайы заң нәтижесінде қоғамдағы қатерлерді жоюға ат салысады. Мәңгі бейбітшілік жобасын жасаған Кант ұжымдық қауіпсіздік шаралары қажеттілігін ұсынды.

Неміс классикалық философиясының кезекті өкілі Иоган Готлиб Фихте мемлекет теориясын зерттеу барысында қоғамдық келісім қағидаларымен байланыстырады. Бұл мемлекеттің басты мақсаты – азаматтардың өзара қауіпсіздігі. Ол мемлекет туралы көзқарастарын жүйелей келе, қылмыс теориясын қалыптастыруға талпынады.

Неміс классикалық философиясының шыңы саналатын Георг Вильгельм Фридрих Гегель шығармаларында да қауіпсіздік мәселелері қарастырылған. Гегель өз еңбектерінде: «Адамның қауіпсіздік дағдысы оның екінші табиғатына айналды» және «Жеке адамның қауіпсіздігі біртұтастық кепілдігін береді» – дейді [2, с. 239]. Сондықтан индивид, мемлекет және мүлік қауіпсіздігі мәселесін таңдауда ол мемлекет қауіпсіздігін басымдығын айтады. Осы шарттарды жүзеге асыру индивид пен мүлік қауіпсіздігінің негізі болып табылады. Мемлекет өз табиғатына сай ерекше тұтастық сипатына ие. Мемлекет – бұл механизм емес, организм.

Гегель еңбектеріндегі «... жетілдірілмегеннен кемелденгенге ілгері ұмтылу» тұжырымы ұлттық қауіпсіздік мәселесі төңірегіндегі зерттеулерді байыта түседі [3, с. 54]. Сонымен қатар, неміс философы кезекті еңбектерінде «Мүдделердің жоқтығы рухани немесе физикалық өлім саналады» [4, с. 206], – деген болатын.

Гегель өзінің диалектикалық триада логикасы бойынша әлеуметтікті үш түрге бөледі: отбасы, азаматтық қоғам және мемлекет. Демек, қауіпсіздік тұрғысындағы мәселе көтерілсе, осы бөлініске сәйкес үш түрі бар екені анық. Сонымен қатар, отбасы, азаматтық қоғам және мемлекет әлеуметтік белгілер болуымен қатар, бір-бірімен өзара байланысты дамуға қажетті бірліктер.

Адамзат тарихында аталмыш үш әлеуметтік белгі даму сатылары әр түрлі болды. Мәселен, дәстүрге сүйенетін отбасы антик және орта ғасырдың сипаттамалық белгісі болып табылады. Бостандыққа сүйенетін азаматтық қоғам жаңа дәуірден бастап, қазіргі заманға дейін өз үстемдігін көрсетіп отыр. Сондықтан адам бостандығы қалалар, өндірістермен сауданың дамуына ықпал жасайды. Қазіргі заман құндылықтары патриархалды әлем дәстүрлерін жойып, отбасындағы кейбір құндылықтар өзгерістерге ұшырады.

Диалектика заңдылықтары дамудың жалпы теориясында кеңінен қарастырылса да, оның кейбір ерекшеліктері толық зерттелген жоқ. Дамудың әлеуметтік түрі объективті шындық дамуының тәсілі ретінде күрделілігін көрсете білді. Ол материалдық және идеалды дамудың бірлігін айқындауы тиіс. Сондықтан даму мен қауіпсіздік арасындағы өзара байланыс күрделі диалектикалық сипатқа ие.

Гегель айтқандай, «пән түсінігі бізге табиғаттан берілмейді. Әрбір адамда саусақтар бар, және ол қылқаламмен бояй ала алады, бірақ ол оны суретші

етпейді. Ойлану, ой да тура сондай». Сондықтан түсінік «әрбір адамда бар» нәрсе емес; тек дұрыс ойлау ғана пәнді, затты тану және білу болып табылады, сондықтан да біздің танымымыз ғылыми болу керек». Осыған байланысты қауіпсіздіктің түсінігін анықтау міндеті қауіпсіздіктің теориялық түсінігін шығару мәселесінің сипатына ие болады. Және қазіргі замандық қауіпсіздік теориясының құрылуы тікелей осы мәселенің шешілуінен туындайды.

Қауіпсіз өмір сүруге жету жолында ақыл, араласу және еңбек секілді күштер ықпал жасайды. Л. Фейербах пікірінше, дін жұбату қызметімен қатар, адам табиғаты ұяңдыққа әкеліп, адамдардың бір-бірімен байланысын үзеді, әлсіз және бақытсыз етеді. «Адам – адамға қасқыр» принципіне негізделген ілімдері адамның жоғарғы дәрежедегі жан екендігін көрсетіп, барлық қатынастардағы қауіпсіз қоғам еркін, үйлесімді дамуына, бақытты адамдар бірлігін көрсетеді [5, с. 231].

Список используемых источников:

1. Насимов М., Паридинова Б.Ж., Қалдыбай Қ.Қ. Қауіпсіздік ғылым нысаны ретінде // Сборники конференции НИЦ Социосфера. 2014. № 63. С. 8.
2. Гегель Г. Политические произведения. М., 1978. С. 239.
3. Гегель Г. Философия истории. М.; Л., 1935. Т. 8. С. 54.
4. Гегель Г. Философия права. М., 1990. С. 206.
5. Фейербах Л. Собрание произведений. М.: Мысль, 1967. Т.2. С. 231.

© 2015, Насимов М.О., Калдыбай К.К., Паридинова Б.Ж.
Концепция безопасности в немецкой классической философии

© 2015, Nasimov M.O., Kaldybay K.K.,
Paridinova B.Zh.
The concept of security in the German classical philosophy